

Mooi weer, maar geen wind

Analyse van Henk: een hogedrukgebied bestaat uit koude lucht die neerdaalt, daarin is weinig plaats voor wolken. Het wordt dan ook mooi weer. Het staartje van een warmtefront is als het goed is al voorbij als we beginnen om 13.00 uur. De wind is wat moeilijker te voorspellen, maar het lijkt er op dat we een noordwestelijke wind kunnen verwachten. Die zal zo te zien niet lang standhouden en ook niet erg sterk zijn. De noordwestelijke wind is altijd wat onregelmatig en "wappert" vaak wat, geen mooi maalweer dus. Maar goed, we komen vast nog wel een paar slagen rond vandaag.

Het KNMI vindt er dit van: *zaterdagochtend zullen de mistbanken oplossen, dan volgen er zonnige perioden en het blijft vrijwel overal droog. Alleen in het oosten zou er in de middag een enkele lichte bui tot ontwikkeling kunnen komen. Het wordt ongeveer 18°C bij een zwakke wind uit uiteenlopende richtingen. (Bron: KNMI)*

Vragen over het huiswerk

Bestudeer de vragen in H18 (6.4 t/m 7.8)

1. Welke zeilvoering gaan we vandaag toepassen belast en onbelast?
2. Welke wieksystemen ken je?
3. Wat hoort waar bij:
Dekker, Bilau, Ten Have, Van Riet, Zelfzwichting, Van Bussel, Fok, Dwarsgetuigd

Verbergt roede Onderdruk verhoogt trek. Jaloezieën Vliegtuigvleugel
Geen zeeg, tot 1500 Klep met rand op 1 roe Metalen klep, liertje Neus op roede
4. Wat is het verschil tussen een as en een spil?
5. Wat zijn domphaken en waar vinden we die?
6. Welke vangtypen ken je?
7. Na het verstellen van de vang kan een vang aan gaan lopen. Waar verwacht je typisch dat hij dat gaat doen? En wat kun je er tegen doen?
8. Wat doe je als de molen te snel loopt en niet reageert op de vang?
9. Op welke molens gebruiken we meestal geen stormeindjes?
10. Ik sta bij een achtkante poldermolen – maar er zijn geen kruipalen. Waar ben ik?
11. Hoe verstel ik de vang?
12. Wat is het verschil tussen zeilen voordragen en voorleggen? Waar moet je bij voordragen tegenwoordig op letten?
13. Waartoe is de molenaar van een molen met zelfzwichting altijd verplicht?
14. Waar smeren we het Engels kruiwerk?
15. Kun je met een poldermolen te hard malen?
16. Hoe ver moet je de molen krooien als de rol is gebroken en deze 1 veld van de rollensluis ligt?
17. Welke wiggen mag een vrijwillig molenaar niet aanslaan?
18. Kun je kruien als de vijzel is vastgevroren?
19. De molen draait langzaam terug, maar de vang ligt er op. Wat moet je nu doen?

Antwoorden bij de vragen over het huiswerk

Bestudeer de vragen in H18 (6.4 t/m 7.8)

1. Welke zeilvoering gaan we vandaag toepassen belast en onbelast?
Wind uit het NW, 1-2 Bft. Alles er voor, verder mag je blij zijn dat-ie uit het werk rond wil.
2. Welke wieksystemen ken je?
Dwarsgetuigd, Oud Hollands, zelfzwichting, Bilau, Ten Have, Van het Riet. Pas op, Bussel, remkleppen, fokken en dergelijke zijn verbeteringen, geen wieksystemen!
3. Wat hoort waar bij:
Dekker, Bilau, Ten Have, Van Riet, Zelfzwichting, Van Bussel, Fok, Dwarsgetuigd
Verbergt roede Onderdruk verhoogt trek. Jaloezieën Vliegtuigvleugel
Geen zeeg, tot 1500 Klep met rand op 1 roe Metalen klep, liertje Neus op roede

Verbergt roede =Dekker Onderdruk verhoogt trek =Fok
Jaloezieën =Zelfzwichting Vliegtuigvleugel =Bilau
Geen zeeg, tot 1500 =Dwarsgetuigd Klep met rand op 1 roe =Ten Have
Metalen klep, liertje =Van Riet Neus op roede =Van Bussel
4. Wat is het verschil tussen een as en een spil?
Een spil staat, een as ligt.
5. Wat zijn domphaken en waar vinden we die?
Domphaken voorkomen dat de kap gaat 'dompen'. Je vind ze bij een voeghouten kruiwerk op kleinere molens.
6. Welke vangtypen ken je?
De trommelvang, Vlaamse vang, Hollands (of stut-)vang, kneppelvang, bandvang.
7. Na het verstellen van de vang kan een vang aan gaan lopen. Waar verwacht je typisch dat hij dat gaat doen? En wat kun je er tegen doen?
Na het verstellen van de vang trekt de vangbalk (via sabelijzer) extra sterk aan het sabelstuk. De vang zal dus bovenaan, vaak linksboven aan, aan kunnen gaan lopen (kopstuk en schouderstuk). Je kunt met een plankje of houtje tussen de rijklamp en rust dit probleem vaak wel verhelpen.
8. Wat doe je als de molen te snel loopt en niet reageert op de vang?
Als de vang wel werkt maar niet voldoende kracht heeft kun je wachten op een zaam en dan nog eens proberen. Het risico bestaat dan wel dat de wind verder aantrekt en je dus helemaal niet meer tot stilstand komt. Het beste is dan ook de molen uit de wind te kruien (vangen met de staart).
9. Op welke molens gebruiken we meestal geen stormeindjes?
Op poldermolens.
10. Ik sta bij een achtkante poldermolen – maar er zijn geen kruipalen. Waar ben ik?
Je staat bij een Hollandse binnenkruier...

11. Hoe verstel ik de vang?

Windstille dag, gevlucht goed vastzetten. Met krijtje op sabelijzer markeren hoe de vangbalk nu staat. Gewicht uit de vangbak. Borging (moer, scheerijzer e.d.) van de bout verwijderen. Met krik of een paar sterke mannen de vangbalk iets optillen zodat bout vrij komt. De bout er uit, controleren op doorslijten, kwartslag draaien en dan de balk verder optillen en bout er 1 of 2 gaten boven weer in bevestigen (let op de krijtstreep) Vang laten zakken, bout borgen, gewichten er weer in, eventueel bijstellen (rijklamp / rust).

12. Wat is het verschil tussen zeilen voordragen en voorleggen? Waar moet je bij voordragen tegenwoordig op letten?

Zeilen voorleggen is de routinehandeling dat je het zeil uit de klampen haalt, uitvouwt en voor het hekwerk aanbrengt en vastzet. Zeilen voordragen is het ophangen van de zeilen bijvoorbeeld na schilderwerk, na lange stilstand of winter- en zomerzeilen verwisselen. **Je moet bij het voordragen tegenwoordig valbeveiliging gebruiken!**

13. Waartoe is de molenaar van een molen met zelfzwichting altijd verplicht?

De molen zoveel mogelijk met de kop in de wind houden, in ieder geval voorkomen dat de wind van achteren de kleppen dicht kan drukken en de molen zo achteruit kan gaan draaien.

14. Waar smeren we het Engels kruiwerk?

Eigenlijk niet, maar als al, dan een drupje olie op de asjes. Wel goed schoonhouden (takjes, vogels vinden zo'n kruiwerk altijd een mooie plek om te nestelen).

15. Kun je met een poldermolen te hard malen?

Ja. Dan slaat het water "over de balk", kan de molen daardoor op hol slaan. Een snelheid van 90-100 endjes werd vroeger vrij normaal gevonden maar tegenwoordig houden we het meestal op 70-80 endjes.

16. Hoe ver moet je de molen krooien als de rol is gebroken en deze 1 veld van de rollensluis ligt?

2 velden.

17. Welke wiggen mag een vrijwillig molenaar niet aanslaan?

De wiggen in de askop. Dat is levensgevaarlijk werk dat je aan de molenmaker moet overlaten.

18. Kun je kruien als de vijzel is vastgevroren?

Ja, maar dan moet je wel ofwel de vijzel ontdooien met heet water, of de molen uit het werk zetten. Malen bij bevroren water is sterk af te raden en meestal niet nodig.

19. De molen draait langzaam terug, maar de vang ligt er op. Wat moet je nu doen?

In ieder geval NIET de pal inlaten. Een stukje kruien tot de vang voldoende grip krijgt en dan de pal inlaten en stutten plaatsen. Sommige molenaars adviseren om op de vangbalk te gaan zitten, omdat de molen heel langzaam draait zou dit niet gevaarlijk zijn. Ik zou dat toch afraden en kruien.

